

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU
projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS
A Project of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences

Analýza příjmů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019

Březen 2024

PETR JANSKÝ, DANIEL KOLÁŘ

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

Petr Janský

Přednáší ekonomii a veřejné finance na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, kde vede katedru evropské ekonomické integrace a hospodářské politiky. Absolvent IES FSV UK a University of Oxford. Ve svém výzkumu se specializuje se na veřejnou, mezinárodní, a rozvojovou ekonomii. S IDEA spolupracuje od roku 2010 na analýze daňového systému a veřejných rozpočtů. Jako výzkumník a expert vládních, mezinárodních a neziskových organizací přispívá k zlepšení veřejných politik a tak životních podmínek u nás i v zahraničí.

Petr lectures economics and public finance at the Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences, Charles University, where he heads the Department of European Economic Integration and Economic Policy. Graduate of the Institute of Economics Studies of Faculty for Social Sciences at the Charles University and the University of Oxford. In his research, he specializes in public, international, and developing economics. He has been cooperating with IDEA since 2010 on the analysis of the tax system and public budgets. As a researcher and expert in governmental, international and non-profit organizations, he contributes to the improvement of public policies and thus living conditions at home and abroad.

Daniel Kolář

Absolvoval ekonomii na IES FSV UK a London School of Economics. Nyní pokračuje na IES FSV UK v rámci doktorského studia, kde se zaměřuje na měření nerovnosti bohatství. S IDEA spolupracuje od roku 2021 na analýze veřejných rozpočtů, sociálních dávek či dopadů inflace.

Daniel graduated from the Institute of Economic Studies of Charles University and the London School of Economics. He is continuing doctoral studies at the Institute of Economic Studies of Charles University, where he focuses on measuring wealth inequality. He has been cooperating with IDEA since 2021 on the analysis of public budgets, social benefits and the effects of inflation.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Analýza příjmů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019

Studie 1/2024

© Petr Janský, Daniel Kolář

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2024

ISBN 978-80-7344-705-2 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Analýza příjmů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019¹

BŘEZEN 2024

PETR JANSKÝ, DANIEL KOLÁŘ

Shrnutí

- Tato analýza srovnává plánované příjmy státního rozpočtu na rok 2024 s výsledky státního rozpočtu v roce 2019. Mapuje období, během něhož na českou ekonomiku a veřejné rozpočty silně dopadly jak důsledky několika zásadních krizí (koronavirus, napadení Ukrajiny a válka, energetická krize a inflační vlna), tak výrazné parametrické změny českého daňového systému. Rok 2019 lze považovat za poslední předkrizový a rok 2024 za první pokrizový, takže odpovídají ‘normálním časům’ lépe než roky mezi nimi. Tato analýza svým pojetím navazuje na předchozí analýzu vývoje výdajů státního rozpočtu mezi roky 2019 a 2024 a obsahuje i stručnou syntézu zjištění o vývoji příjmů a výdajů.
- Změny nominálních hodnot příjmových položek státního rozpočtu mezi roky 2019 a 2024 jsou výrazně zatíženy inflační vlnou. Proto procentní nárůsty poměrujeme jak s nárůstem cenové hladiny o **40,6 %**, tak nominálního hrubého domácího produktu (HDP) o **33,9 %**. Srovnání s inflací je určující pro změnu reálné hodnoty: nárůst o více než 40,6 % znamená i nárůst reálné hodnoty daného příjmu a při menším nárůstu reálná hodnota naopak klesá. Podobně odchylky od nárůstu nominálního HDP indikují, zda roste, či klesá podíl daného příjmu na HDP.
- Ministerstvo financí mezi roky 2019 a 2024 odhaduje nárůst příjmů státního rozpočtu o **28,9 %**, což je podstatně méně než nárůst výdajů státního rozpočtu o **43,0 %**. Zároveň má být nárůst příjmů mírně nižší než nárůst nominálního HDP a výrazně nižší než nárůst cenové hladiny.

¹ Tato studie reprezentuje pouze názor autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE). Autoři, působící na Institutu ekonomických studií, Fakulty sociálních věd UK, děkují za cenné komentáře k dřívější verzi studie Petru Bouchalovi, Jakubu Komárkovi, Danielu Münichovi, Petru Mušilovi, Janu Pavlovi. Případné chyby však jdou pouze na vrub autorů. Studie byla vydána i díky podpoře Akademie věd ČR v rámci Výzkumného programu Strategie AV21 Společnost v pohybu.

- Příjmy státního rozpočtu jsou tvořeny zejména výnosy z daní. Ve sledovaném období se však výběr jednotlivých daní měnil velmi odlišně. Zásadní negativní dopad na vývoj příjmů státního rozpočtu má změna výnosu daně z příjmů fyzických osob. Její výnos pro státní rozpočet totiž klesne nejen reálně, ale dokonce i nominálně: ze 165 mld. Kč v roce 2019 na 156 mld. Kč v roce 2024 (-5 %, -9 mld. Kč). Nejpravděpodobnější příčinou jsou daňové změny z podzimu roku 2020, zejména tzv. zrušení superhrubé mzdy, navýšení slevy na poplatníka a zavedení možnosti paušální daně pro živnostníky.
- Podobnou stagnaci evidujeme i u výnosů ze spotřebních daní. Navzdory vysoké inflaci činí nárůst pouze 1 % (+ 2 mld. Kč). Na rozdíl od jiných daní jsou spotřební daně zpravidla definovány jako fixní částka vztažená k jednotce zboží, a výnosy tedy nerostou automaticky s růstem ceny zboží. Příkladem je spotřební daň z nafty, jejíž sazba (9,95 Kč/l) je v roce 2024 nominálně stejná jako v roce 2004.
- Na druhé straně, za zvýšením plánovaných příjmů státního rozpočtu pro rok 2024 (1 940 mld. Kč) oproti skutečnosti roku 2019 (1 505 mld. Kč) o **435 mld. Kč** (+28,9 %) stojí z 95 % pouze čtyři příjmové položky (řazeno podle absolutního nárůstu):
 - Povinné pojistné na sociální pojištění (+37 %, +205 mld. Kč)
 - Daň z přidané hodnoty (+33 %, +95 mld. Kč)
 - Daň z příjmů právnických osob (+74 % resp. +92 mld. Kč, kde rozdíl +17 mld. Kč představuje přechodný výnos daně z neočekávaných zisků)
 - Příjmy z prodeje emisních povolenek (+153 %, +25 mld. Kč)
- Některé příjmy státního rozpočtu v roce 2024 zůstávají nominálně zhruba na podobné úrovni jako v roce 2019, což při výrazném nárůstu nominálního HDP a ještě většího nárůstu cenové hladiny představuje jejich výrazný reálný pokles:
 - Daň z příjmů fyzických osob (-5 %, -9 mld. Kč)
 - Spotřební daně (+1 %, +2 mld. Kč)
- Reálná hodnota většiny příjmových položek státního rozpočtu poklesla, zatímco klíčové výdajové položky reálně narostly. To přispělo k výraznému prohloubení deficitu státního rozpočtu navzdory tomu, že výsledek roku 2024 již bude ovlivněn konsolidačním balíčkem a dalšími úspornými kroky vlády. Jinými slovy, nárůst příjmů státního rozpočtu bude schopen pokrýt jen část, konkrétně 66 %, nárůstu výdajů.

Chcete dostávat e-mailem informace o nových studiích a akcích IDEA?
Napište nám na [✉ idea@cerge-ei.cz](mailto:idea@cerge-ei.cz)

Study 1/2024

Analysis of the 2024 State Budget Revenue in Light of the 2019 Pre-Crisis Year²

MARCH 2024

PETR JANSKÝ, DANIEL KOLÁŘ

Summary

- This analysis compares planned state budget revenues in 2024 with the state budget outcomes of 2019. It charts a period in which the Czech economy and public budgets have been heavily impacted by the consequences of several major crises (coronavirus, the invasion of Ukraine and the war, an energy crisis, and an inflationary wave) as well as by significant parametric changes in the Czech tax system. 2019 can be considered the last pre-crisis year and 2024 the first post-crisis year, so they correspond to 'normal times' more closely than the years in between. This analysis builds on a previous analysis of the state budget expenditure development between 2019 and 2024 and includes a brief synthesis of findings on revenues and expenditures.
- The nominal value changes in state budget revenue items between 2019 and 2024 are significantly burdened by the inflationary wave. Therefore, we compare the percentage increases with both the 40.6% increase in the price level and the 33.9% increase in nominal gross domestic product (GDP). The comparison with inflation is determinant of the change in real value: an increase of more than 40.6% implies an increase in the real value of the revenue, and a smaller increase results in a decrease in real value. Similarly, deviations from the increase in nominal GDP indicate whether the share of income in GDP is increasing or decreasing.
- Between 2019 and 2024, the Czech Ministry of Finance estimated an overall increase in state budget revenues of 28.9%, which is in fact less than the 43.0% increase in state budget expenditures. The revenue increase is also slightly lower than nominal GDP growth and significantly lower than price level rises.

² This study represents the authors' own views and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences nor of the Charles University Center for Economic Research and Graduate Education (CERGE). The authors, affiliated to the Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences, Charles University, are grateful to Petr Bouchal, Jakub Komárek, Daniel Münich, Petr Musil, and Jan Pavel for their valuable comments on an earlier version of this study. Any remaining ambiguities or errors are the authors' own. This study was produced with support from the Czech Academy of Sciences within its AV21 Strategy research programme Society in Motion.

- State budget revenue primarily consists of tax revenues. However, the collection of individual taxes has varied considerably over the period under review. The change in personal income tax revenue has a major negative impact on the state budget revenue. Personal income tax revenue to the state budget will fall in both real and nominal terms: from CZK 165 billion in 2019 to CZK 156 billion in 2024 (-5%, - CZK 9 billion). The most likely cause is the tax changes enacted in the autumn of 2020, particularly the abolition of the super gross wage, the increase in the taxpayer rebate, and the introduction of the possibility of a flat-rate tax option for self-employed persons.
- Similar stagnation was recorded in excise revenues. Despite high inflation, the increase is only 1% (+ CZK 2 billion). Unlike other taxes, excise duties are generally defined as a fixed amount per unit of goods, and revenues do not automatically rise with the price of goods. An example is the excise duty on diesel fuel, which rate (CZK 9.95/l) is nominally the same in 2024 as in 2004.
- Only four revenue items (in order of absolute increase) account for 95% of the increase in the planned state budget revenues for 2024 (CZK 1 940 billion) compared to the 2019 reality (CZK 1 505 billion) by CZK 435 billion (+28.9%):
 - Mandatory social security contributions (+37%, +205 billion CZK)
 - Value added tax (+33%, +95 billion CZK)
 - Corporate income tax (+74%, +92 billion CZK, of which +17 billion CZK is from a windfall tax)
 - Emission credit sales (+153%, +25 billion CZK)
- Some 2024 state budget revenues will remain at a roughly similar level in nominal terms as they were in 2019, which, with the significant increase in nominal GDP and an even larger increase in price levels, represents a significant decline in revenue in real terms:
 - Personal income tax (-5%, -9 billion CZK)
 - Consumption tax (+1%, +2 billion CZK)
- The real value of most revenue items in the state budget fell, while key expenditure items rose in real terms. This has contributed to a significant widening of the state budget deficit, despite the fact that the 2024 outcome will be affected by the consolidation package and other governmental austerity measures. In other words, the increase in state budget revenues will be able to cover only 66% of the increase in expenditure.

Would you like to receive information about new IDEA studies and events by email? Email us at idea@cerge-ei.cz

1. Úvod

Tato studie vývoje příjmů státního rozpočtu mezi roky 2019 a 2024 navazuje na podobně koncipovanou studii (studie IDEA 15/2023) mapující vývoj výdajů státního rozpočtu³ ve stejném období. Srovnává změny hlavních příjmů státního rozpočtu očekávané v roce 2024 oproti dnes již známým výsledkům v posledním předkrizovém roce 2019. V důsledku velmi vysoké inflace posledních let mohou být změny nominálních veličin zavádějící. Proto procentní nárůsty příjmových položek státního rozpočtu srovnáváme s nárůstem dvou klíčových makroekonomických veličin:

- Srovnání s nárůstem **nominálního HDP (33,9 %)**: vyšší než tento nárůst určité příjmové položky státního rozpočtu znamená, že její podíl na ekonomickém výkonu země narostl.
- Srovnání s výší **inflace (40,6 %)**: vyšší než tento nárůst určité příjmové položky státního rozpočtu znamená, že tato položka v reálném vyjádření narostla (ve stálých cenách po zohlednění inflace).

Zákonem o státním rozpočtu na rok 2024⁴ mají celkové příjmy státního rozpočtu oproti roku 2019 narůst o 435 miliard Kč, tedy o **28,9 %**. Oproti tomu činí očekávaný nárůst výdajů státního rozpočtu 659 miliard Kč, tedy **43,0 %**. Za celkovým nárůstem příjmů o **28,9 %** se skrývají velké rozdíly v nárůstech jednotlivých příjmových položek, zejména co se týče daní.

V analýze se zaměřujeme jen na nejdůležitější příjmové položky státního rozpočtu, případně na ty, které ve sledovaném období narostly či poklesly výrazně. Ostatní příjmové položky státního rozpočtu podrobně nerozebíráme a v grafech jsou zahrnuty do skupiny „Ostatní“.⁵

³ Metodologicky postupujeme podobně jako ve zmíněné výdajové studii „Analýza výdajů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019“. Pracujeme s finálně schválenou verzí státního rozpočtu pro rok 2024, která se však na příjmové stránce nijak neliší od návrhu státního rozpočtu schváleného vládou. Dále pracujeme se skutečnými hodnotami inflace a HDP v letech 2020–2022 a s odhady z makroekonomické predikce ministerstva financí ze srpna 2023 pro roky 2023 a 2024, které jsou součástí rozpočtové dokumentace (dostupné [online](#), str. 87). V souladu s naší dřívější studií i praxí státního rozpočtu jeho příjmy analyzujeme na základě hotovostního principu (a ne akruálního); například daň z příjmů za rok 2024, která je zaplacená v roce 2025, se považuje za příjem státního rozpočtu v roce 2025. Práce s daty ze státního rozpočtu má výhodu v tom, že máme konzistentní informace nejen za rok 2019, ale i za rok 2023 a 2024; alternativní zdroje o daňových a jiných příjmech, jako jsou statistiky Generálního finančního ředitelství nebo Celní správy, jsou přirozeně zveřejňovány až po konci uplynulého roku (například Generální finanční ředitelství zveřejní informace za rok 2023 v průběhu roku 2024, viz jejich [Údaje z výběru daní](#) a [Daňová statistika](#); podobně se statistikami [Celní správy](#)).

⁴ Zákon č. 433/2023 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2024, [Zákony pro lidi.cz](#). Dostupné [online](#).

⁵ Dále jsou data očištěna o přebytek důchodového účtu, který v letech 2019 a 2020 představovaly účetní převody mezi dvěma kapitolami (zvyšující celkové příjmy i výdaje o stejnou částku, a tedy bez vlivu na celkový schodek státního rozpočtu).

V analýze se soustředujeme pouze na ty příjmy veřejných financí, které náležejí státnímu rozpočtu. Jde o to, že např. **výnos daně z příjmů fyzických osob, daně z příjmů právnických osob a daně z přidané hodnoty** je rozdělován mezi rozpočet státní, obcí a krajů.⁶ Součástí příjmů státního rozpočtu jsou také veškeré odvody **sociálního pojištění**, ale odvody **zdravotního pojištění** jdou plně zdravotním pojišťovnám, a tedy mimo státní rozpočet. **Daň z nemovitých věcí** je zcela příjmem obcí a nikoliv státního rozpočtu. Dále se mezi státní rozpočet a obecní rozpočty dělí výnosy **daní z hazardu**. Do roku 2024 byl výnos **silniční daně** plně příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury, ale v rámci konsolidačního balíčku přijatého koncem roku 2023 přešel plně pod státní rozpočet.

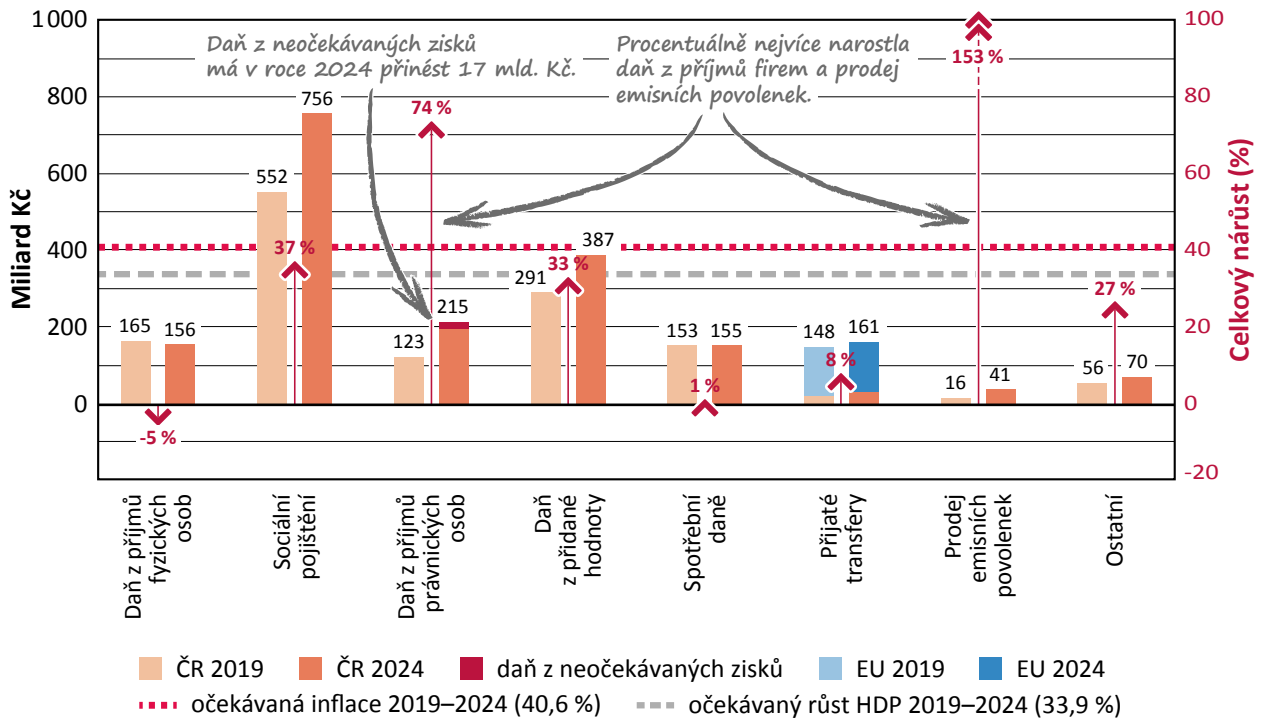
Výnosy jednotlivých daní odrážejí jednak vývoj daňových základů (např. hrubých mezd, zisků, nakoupených litrů nafty apod.) a jednak vývoj daňových sazeb. Přesné odlišení těchto dvou faktorů u všech daní (například simulací alternativního vývoje bez změn sazeb) není z dostupných administrativních podkladů možné.⁷

2. Příjmy státního rozpočtu

Pro účely analýzy dělíme příjmy státního rozpočtu do základních kategorií dle rozpočtové skladby. **Graf 1a** ukazuje strukturu nárůstu příjmů ve sledovaném období let 2019 a 2024. **Graf 1b** ukazuje tento nárůst formou kaskádového grafu. V **Grafu 1c** očišťujeme hodnoty o inflaci, tedy je ukazujeme v *reálném* vyjádření hypoteticky konstantních cen roku 2019. Červená horizontální linie na úrovni **40,6 %** vymezuje inflaci mezi roky 2019 a 2024. Šedá horizontální linie vymezuje nárůst nominálního HDP o **33,9 %**.

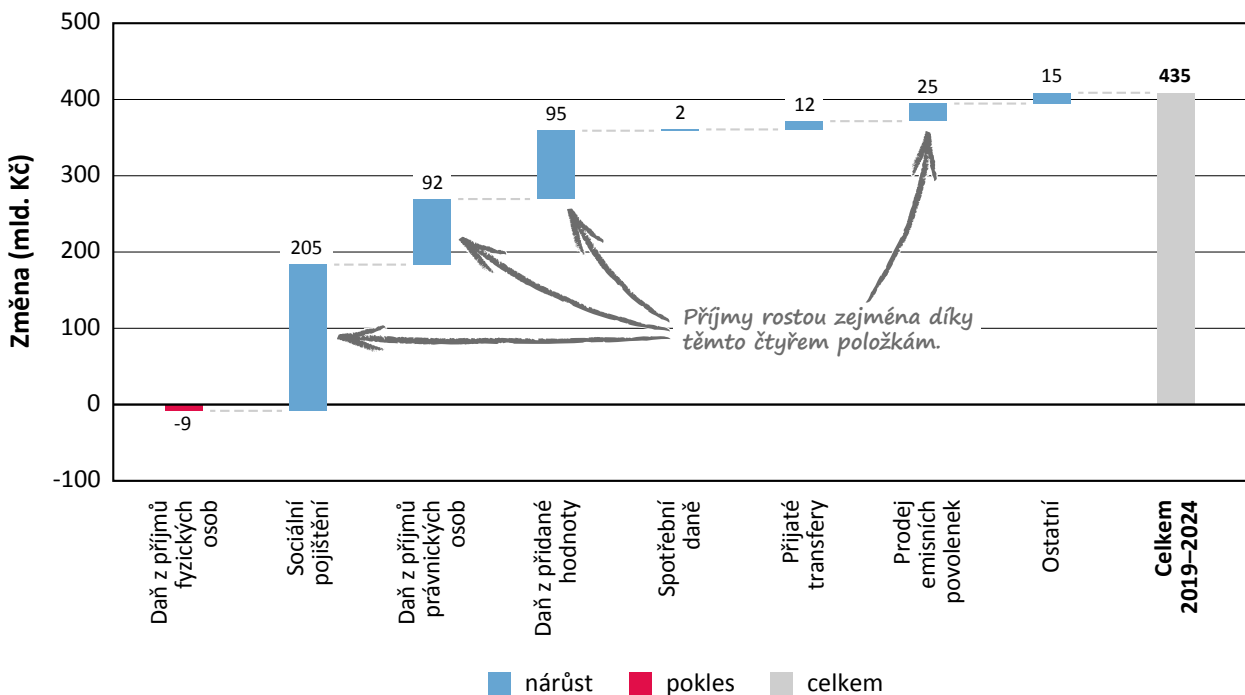
⁶ Podle zákona o rozpočtovém určení daní státnímu rozpočtu připadají zhruba dvě třetiny z celostátního výnosu těchto daní. Podrobnosti k rozpočtovému určení daní (RUD) v roce 2024 viz např. stránky [Finanční správy](#).

⁷ Pro vybrané daně je toto vyčíslení možné na základě dotazníkových dat, což ale není předmětem této studie zaměřující se na analýzu všech příjmů státního rozpočtu. Viz některé existující analýzy dopadů daně z příjmů fyzických osob: studie [IDEA 4/2022](#) (Kalíšková, Šoltés); studie [IDEA & PAQ z 26. 4. 2023](#) (Prokop, Kalíšková, Šoltés, Münich, Ostrý).

Graf 1a: Struktura nárůstu příjmů státního rozpočtu mezi roky 2019 a 2024

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu (bez přebytku důchodového účtu). Modrou barvou jsou odlišeny příjmy z rozpočtu Evropské unie a podobné evropské zdroje. Hodnoty celkového nárůstu jsou šipkami ilustrovány i u položek, které rostou o více než 100 % nebo naopak klesají.

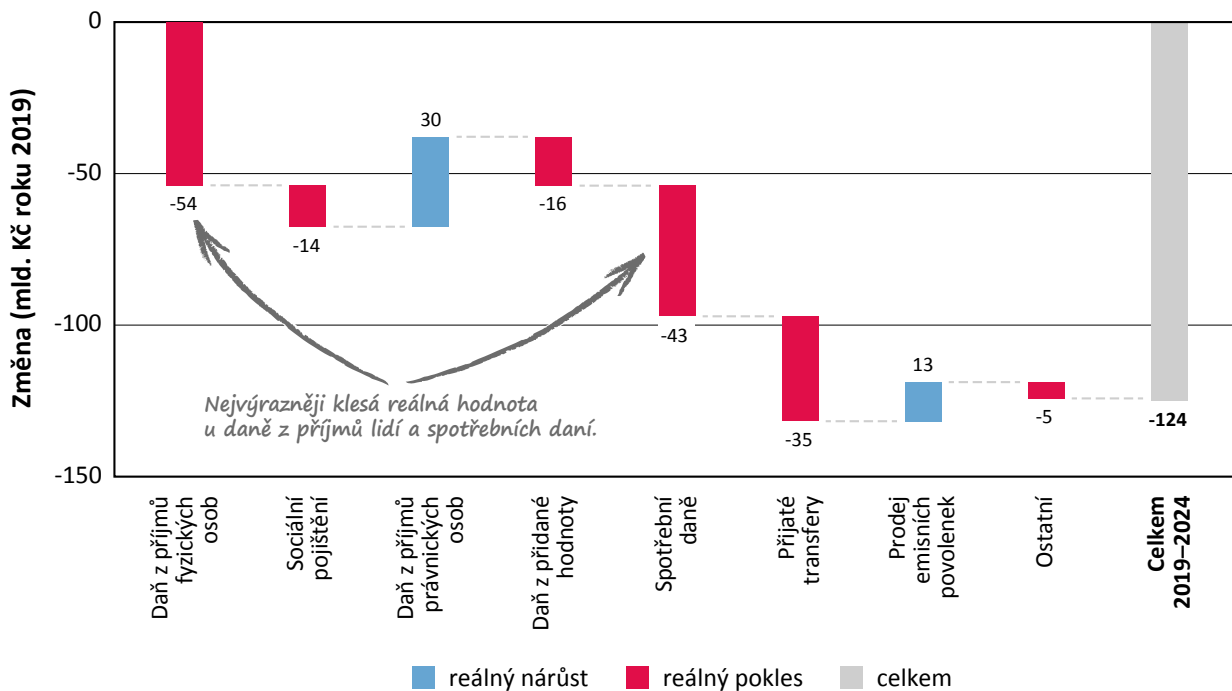
Zdroj dat: Monitor státní pokladny

Graf 1b: Struktura nárůstu příjmů státního rozpočtu mezi roky 2019 a 2024 (Kaskádový graf)

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu (bez přebytku důchodového účtu). Hodnoty se mohou mírně lišit od hodnot v Grafu 1a z důvodu zaokrouhlování.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny

Graf 1c: Struktura nárůstu příjmů státního rozpočtu mezi roky 2019 a 2024 (Kaskádový graf; reálné změny po očištění o inflaci)

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu (bez přebytku důchodového účtu).

Zdroj dat: Monitor státní pokladny

Zvýšení příjmů státního rozpočtu očekávaných v roce 2024 (1 940 mld. Kč) oproti skutečnosti státního rozpočtu roku 2019 (1 505 mld. Kč) o 435 mld. Kč (+28,9 %) lze z 95 % vysvětlit těmito čtyřmi hlavními příjmy (řazeno podle absolutního nárůstu):

- Povinné pojistné na sociální pojištění (+37 %, +205 mld. Kč).
- Daň z přidané hodnoty (+33 %, +95 mld. Kč).
- Daň z příjmů právnických osob (+74 %, +92 mld. Kč, z čehož +17 mld. Kč tvoří daň z neočekávaných zisků).
- Příjmy z aukčního prodeje emisních povolenek⁸ (+153 %, +25 mld. Kč).

Naopak následující příjmy státního rozpočtu budou v roce 2024 nominálně na podobné úrovni jako v roce 2019, a to navzdory vysokému nárůstu nominálního HDP i cenové hladiny o 33,9 %, respektive 40,6 %:

- Daň z příjmů fyzických osob (-5 %, -9 mld. Kč).
- Spotřební daně (+1 %, +2 mld. Kč).

⁸ Detailní popis fungování příjmů z emisních povolenek viz komentář Daniela Bárty, analytika Národní rozpočtové rady, pro E15.cz. Dostupné [online](#).

Kategorii *Přijaté transfery* tvoří zejména příjmy z rozpočtu Evropské unie (EU) (viz **Graf 1a**). Ty však slouží pouze k proplácení odpovídajících výdajů státního rozpočtu a z dlouhodobého hlediska jsou tedy vůči státnímu rozpočtu rozpočtově neutrální.⁹ V rámci národních (českých) zdrojů sem spadá i příjem státního rozpočtu díky dividendě vyplácené ČEZ za akciový podíl státu.

Příjmové kategorie v **Grafech 1** podrobněji analyzujeme v následujících sekcích. Pro tento účel využíváme detailnějšího členění až na úroveň jednotlivých rozpočtových položek, případně hledáme kontext v dokumentaci k zákonu o státním rozpočtu na rok 2024.¹⁰

2.1. Daně z příjmů a sociální pojištění

Graf 2 ukazuje příjmy státního rozpočtu z příjmových daní a sociálního pojištění mezi lety 2019 a 2024. V případě daní z příjmů je důležité rozlišovat mezi *celostátním*, tj. celkovým výnosem, a tou jeho částí, která připadá státnímu rozpočtu podle zákona o rozpočtovém určení daní (RUD). V **Grafu 2** uvádíme pouze výnosy státního rozpočtu a celostátní výnosy ukazujeme v příloze v **Grafech A2b** a **A2c**.¹¹

Výnos daně z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je v **Grafu 2** dělena do tří základních kategorií.¹²

- První kategorii tvoří daň z příjmů ze závislé činnosti, jde tedy o zdanění mezd a platů.¹³

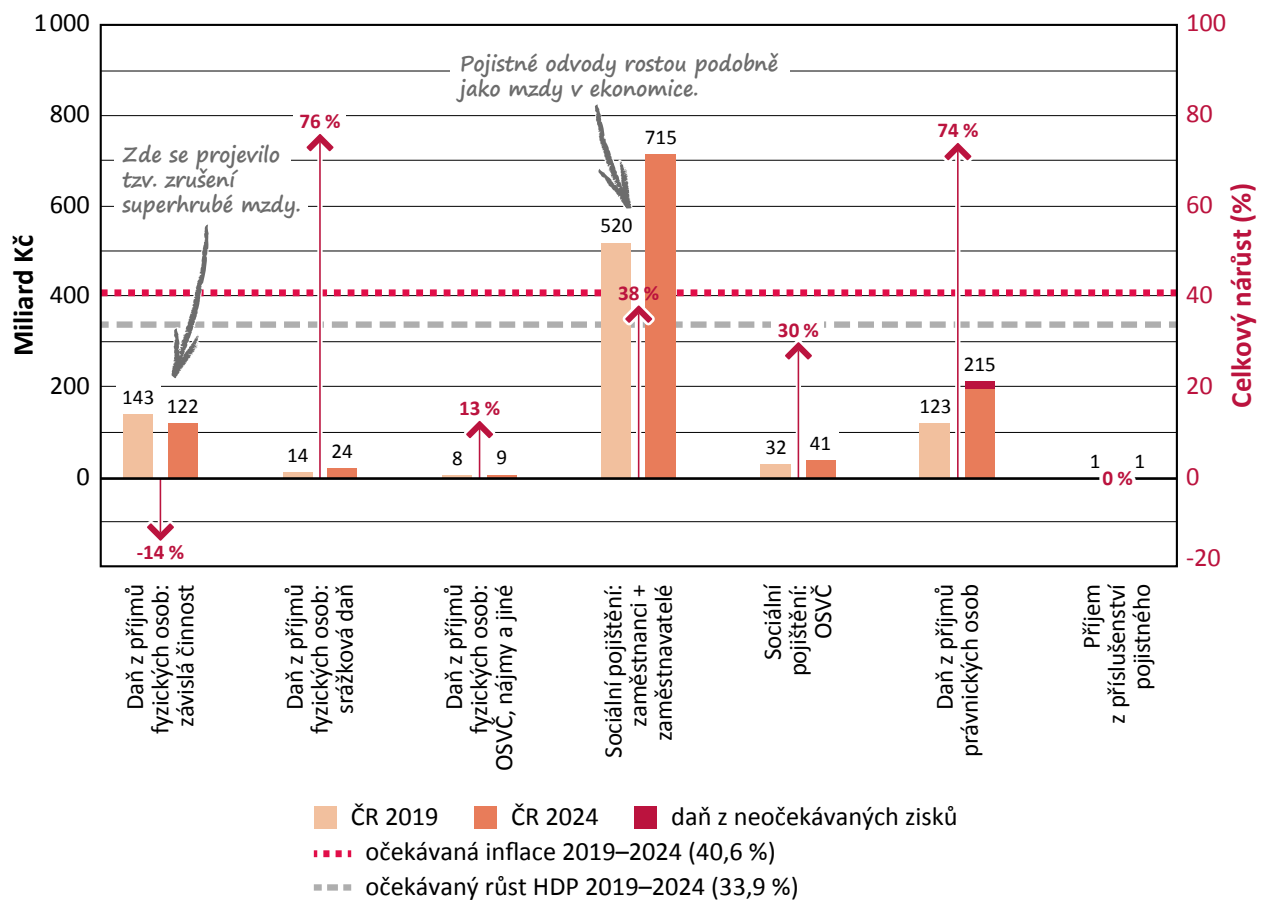
⁹ Z krátkodobého hlediska EU peníze rozpočtově neutrální být nemusí, a to pokud proplácení proběhne v jiném kalendářním roce než samotný výdaj. Do výdajů označených EU řadíme, konzistentně s rozpočtovou dokumentací, i investice z Finančních mechanismů evropského hospodářského společenství a Norska a také účetní operace v rámci Programu rozvoje venkova. Více o EU fondech například v analýze „Veřejné výdaje a fondy EU 2007–2015“ (Bouchal, Hněvkovský, Janský, Křehlík) vydané v červnu 2017 ministerstvem pro místní rozvoj na základě dat ministerstva financí. Dostupné [online](#).

¹⁰ Vládní návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2024. Dostupné [online](#).

¹¹ Podíl státního rozpočtu na celostátním výnosu daní z příjmů se ve sledovaném období měnil dvakrát. Poprvé „v neprospěch“ státního rozpočtu při snížení daně z příjmů fyzických osob v rámci tzv. zrušení superhrubé mzdy, navýšení slevy na poplatníka a dalších souvisejících změn od roku 2021, a to tak, aby výsledný propad příjmů nedopadl negativně na obce a kraje. A podruhé v rámci konsolidačního balíčku, tentokrát „ve prospěch“ státního rozpočtu, mj. v návaznosti na zvýšení daně z nemovitých věcí a ponechání výběru této daně obcím. Konkrétně činil základní koeficient pro státní rozpočet 67,5 % do roku 2021, 64,38 % do roku 2024 a nyní činí 65,32 %. Celkově nemají tyto změny na zobrazené trendy významný dopad s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vyměřené na základě daňových příznání, jak diskutujeme dále v textu. Zdroje: Schéma rozpočtového určení daní. Finanční správa. Dostupné online (roky [2019](#), [2020](#), [2021](#), [2022](#)). Zdroj pro roky 2023 a 2024: Zákon o rozpočtovém určení daní. Dostupné [online](#).

¹² Kategorie definujeme na základě informací v rozpočtové dokumentaci, v daňové statistice Finanční správy, v zákoně o rozpočtovém určení daní a v zákoně o daních z příjmů. Přesto nemůžeme zcela vyloučit, že jsme některou z kategorií popsali nepřesně či neúplně.

¹³ Konkrétně se jedná o daň z příjmů fyzických osob placenou plátcí, v tomto případě tedy zaměstnavateli. Zvláštní kategorií jsou dohody o provedení práce, které do této kategorie spadají při podepsání prohlášení poplatníka daně z příjmů (tzv. „růžové prohlášení“) či překročení příjmového limitu; v ostatních případech jsou daně srážkovou daní.

Graf 2: Nárůst příjmů z příjmových daní a sociálního pojištění, 2019–2024

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny.

- Druhou kategorií tvoří srážková daň, která se aplikuje na příjmy z dividend, úrokové příjmy z dluhopisů i bankovních účtů a také na podlimitní dohody o provedení práce při nepodepsání „růžového prohlášení.“ Srážkové dani dále podléhají výhry z loterií nad 50 tisíc Kč (do roku 2024 šlo o výhry nad 1 milion Kč), některé autorské honoráře či některé příjmy daňových nerezidentů.
- Třetí kategorií tvoří daň vyměřená na základě daňových přiznání vyjma příjmů ze závislé činnosti, kam spadají například osoby samostatně výdělečně činné (včetně plátců paušální daně) či majitelé pronajímaných nemovitostí. Patří sem i všechny další příjmy, kvůli kterým je nutné podávat daňové přiznání, například některé příjmy ze zahraničí či výhry v kurzových sázkách a živých hrách nad 50 tisíc Kč.

Výnos daně z příjmů fyzických osob zcela zásadně ovlivnilo její výrazné snížení v rámci tzv. zrušení superhrubé mzdy, navýšení slevy na poplatníka a dalších souvisejících změn

od roku 2021. Dopady tzv. zrušení superhrubé mzdy jsou patrné pouze u výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, který klesá (-14 %, -21 mld. Kč) i přes očekávaný růst objemu mezd o 33,3 %.¹⁴ Na ostatní kategorie **Grafu 2** neměla tato změna přímý dopad.

V procentním vyjádření má výrazně růst daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou (+76 %, +10 mld. Kč). Zdrojová data nám však neumožňují určit, zda je tento nárůst tažen růstem dividend, úroků či dohod o provedení práce. Jedním z faktorů růstu pravděpodobně budou vyšší úrokové sazby na dluhopisech i bankovních účtech, které znamenají vyšší výnosy, a tedy i vyšší sraženou daň.

Příjmy ze zdanění živnostníků či pronajímatelů rostou pouze o 13 % (+1 mld. Kč). Od roku 2021 byla zavedena možnost paušální daně pro živnostníky a v roce 2023 došlo k jejímu rozšíření. Zároveň ale došlo k významné změně v rozpočtovém určení těchto příjmů: zatímco státnímu rozpočtu připadalo v roce 2019 80,5 % celostátního výnosu, v roce 2024 již jen 64,58 %. Celostátní výnos má růst výrazněji, a to konkrétně o 41 % (+4 mld. Kč). Jednou z příčin nárůstu může být i pravděpodobné zvýšené využívání tzv. švarcsystému, tedy zaměstnávání lidí na živnostenský list.¹⁵ Mezi lety 2019 a 2023 se počet živnostníků v ČR zvýšil zhruba o 10 %.¹⁶

Výnos daně z příjmů právnických osob

Růst výnosu daně z příjmů právnických osob se očekává ve výši 74 % (+92 mld. Kč). Zahrnuje to však i výnos daně z neočekávaných zisků. Příjmy z této mimořádné daně, společně s odvodem z nadměrného zisku při výrobě elektřiny v roce 2023 činily 57,7 mld. Kč a pro rok 2024 počítá rozpočet se 17,2 mld. Kč.

Zároveň došlo v rámci konsolidačního balíčku k navýšení sazby daně z příjmů právnických osob z 19 % na 21 %. Ačkoliv vyšší sazba pro firmy platí již od roku 2024, v příjmech státního rozpočtu se projeví až v rámci plateb v roce 2025, kdy má přinést dodatečných 22 mld. Kč.¹⁷

¹⁴ Opět vycházíme z makroekonomické predikce ministerstva financí ze srpna 2023, která je součástí rozpočtové dokumentace (dostupné [online](#), str. 87).

¹⁵ Zdroj: Hospodářské noviny, dostupné [online](#).

¹⁶ Zdroj: podnikatel.cz, dostupné [online](#).

¹⁷ Zdroje: iRozhlas.cz, dostupné [online](#) a ministerstvo financí, dostupné [online](#).

Dále od roku 2024 platí také globální minimální daň ve výši 15 % uvalená na velké nadnárodní společnosti. Ta se také na daňových příjmech státního rozpočtu projeví až v roce 2025, a to v očekávané výši 2 mld. Kč.¹⁸

2.2. Výnosy spotřebních daní

Výnosy spotřebních daní závisí na množství vyrobeného či dovezeného zboží, ale zpravidla nikoliv na jeho samotné ceně. Sazba daně je totiž (kromě cigaret) definována jako fixní částka vztážená k jednotce zboží, a není procentuální částí ceny jako v případě většiny ostatních daní. Jak bude ještě zmíněno na příkladu benzínu a nafty, bez aktivního zásahu zákonodárců změnou zákona tyto sazby mnohdy zůstávají beze změn mnoho let, i navzdory vysoké inflaci.

Výnos spotřebních daní ve sledovaném období nominálně stagnuje, a tedy reálně i vůči HDP výrazně klesá, jak dokumentuje **Graf 3**.

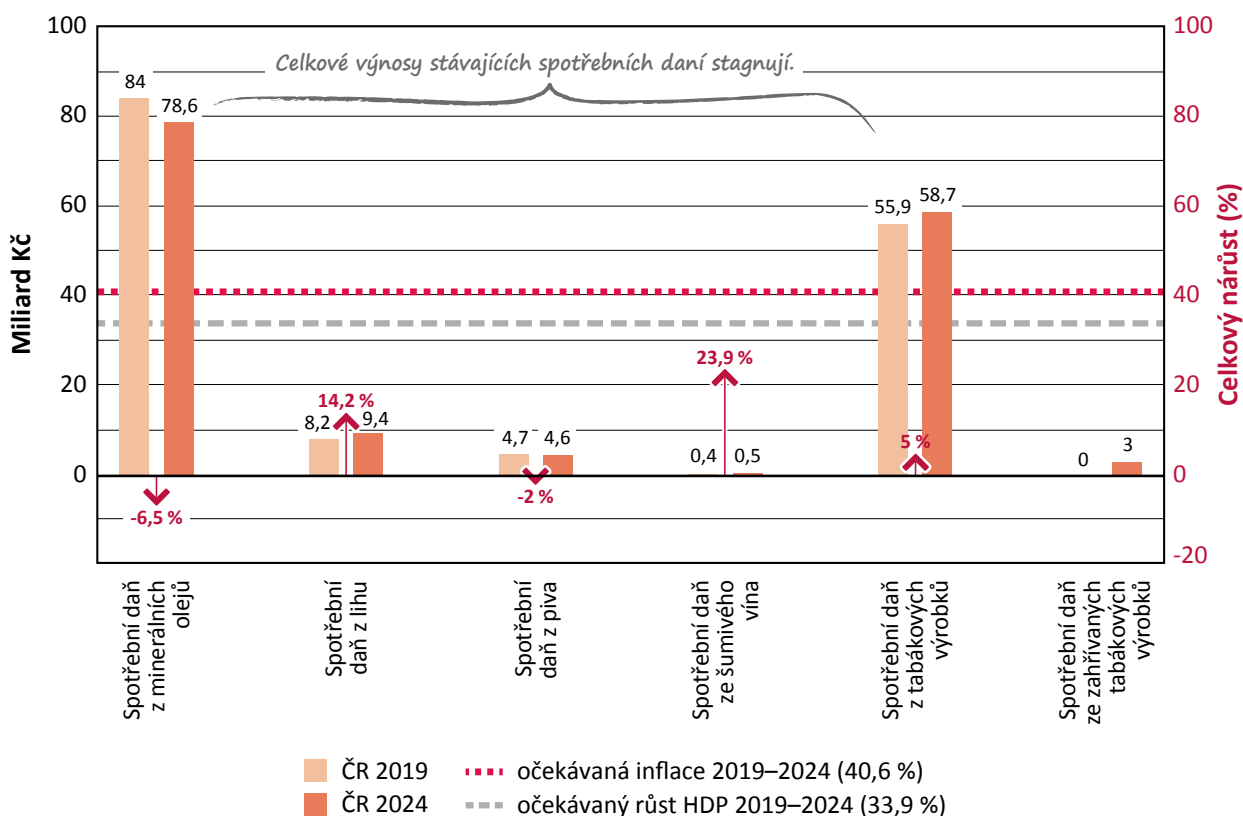
Nominálně mírně naroste výběr spotřební daně z tabákových výrobků (+5 %, +2,8 mld. Kč). Od roku 2024 jsou nově zdaněné i zahřívání tabákové výrobky (+3 mld. Kč). Minimální spotřební daň na jednu cigaretu naroste mnohem více než očekávaný výnos: z 2,63 Kč v roce 2019 na 4,22 Kč v roce 2024, tedy o 60 %. Jak dokumentuje například server lidovky.cz,¹⁹ v roce 2023 se na této dani vybralo oproti plánu o 12 mld. Kč méně. Jedním z hlavních důvodů je zřejmě nákup levnějších cigaret v zahraničí, zejména v Polsku.

U výnosu spotřební daně z lihu evidujeme mírný nominální nárůst (+14 %, +1,2 mld. Kč), což odráží růst spotřební daně o 24 %, z 57 Kč na 71 Kč za 0,5 litru 40 % alkoholu. Menší růst výnosu daně než její sazby implikuje, že ministerstvo financí očekává v roce 2024 nižší spotřebu tvrdého alkoholu než v roce 2019. Oproti tomu sazba spotřební daně z piva zůstává ve sledovaném období 2019–2024 nominálně na stejné úrovni a činí 1,6 Kč za 0,5 l desetistupňového piva.²⁰ Stagující výnos této daně opět odráží fakt, že nominální daňové sazby uvalené na množství zboží (a nikoliv jeho cenu) nepromítají růst cenové hladiny do výnosu těchto daní.

¹⁸ Zdroj: ministerstvo financí, dostupné [online](#); formálně se jedná o Zákon o dorovnávacích daních pro účely zajištění minimální úrovně zdanění velkých nadnárodních a velkých vnitrostátních skupin.

¹⁹ Zdroj: lidovky.cz. Dostupné [online](#).

²⁰ Na druhou stranu docházelo ve sledovaném období ke změnám u daně z přidané hodnoty na čepované pivo konzumované v restauračním zařízení, ale v roce 2024 je již čepované pivo opět v základní sazbě 21 %, stejně jako před rokem 2020. V případě lihu i piva pak existují snížené sazby spotřební daně pro malé a domácí výrobce.

Graf 3: Nárůst příjmů ze spotřebních daní mezi roky 2019 a 2024 (v %)

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státního rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny

Nominálně dokonce poklesne výnos spotřební daně z minerálních olejů, tedy zejména z benzínu a nafty. Sazba této daně činila v roce 2019 u benzínu 12,84 Kč/l a u nafty 10,95 Kč/l. V roce 2024 činí sazba u benzínu nadále 12,84 Kč/l a u nafty jen 9,95 Kč/l.²¹ Výše spotřební daně na benzin tak bude v roce 2024 nominálně stejná jako v roce 2010, a v případě nafty stejná jako v roce 2004.²²

Zejména v případě spotřebních daní z pohonných hmot je možným argumentem pro jejich nezvyšování nízká sazba v okolních zemích. Evropská unie stanovila od roku 2004 minimální sazbu spotřební daně z benzínu a nafty, avšak šlo o fixní částku bez automatické valorizace.²³ Spotřební daně v Maďarsku a Polsku, oproti Česku nízké, odpovídají této

²¹ Spotřební daň z nafty byla totiž snížena o 1 Kč/l od roku 2021. Kromě toho po část sledovaného období platila sleva ve výši 1,5 Kč/l: Pro benzin od června 2022 do září 2022 a pro naftu od června 2022 do července 2023.

²² Zdroj: Spotřební daň Nafta, Kurzy.cz. Dostupné [online](#). Spotřební daň Motorové benziny s obsahem olova do 0,013 g/l, Kurzy.cz. Dostupné [online](#).

²³ Výjimku tvořila minimální sazba z nafty, kde bylo v rámci směrnice nastaveno desetiprocentní navýšení od roku 2010. Zdroj: Směrnice Rady 2003/96/ES. Dostupné [online](#). Minimální sazby existují i v případě alkoholických nápojů (kromě vína) a cigaret. Zdroj: Excise duties on alcohol, tobacco and energy, Evropská komise. Dostupné [online](#).

minimální sazbě.²⁴ Minimální sazby by měly být revidovány v rámci implementace strategie European Green Deal, kde návrh Evropské komise počítá i s jejím navázáním na růst spotřebitelských cen.

2.3. Ostatní příjmy státního rozpočtu

Příjmová stránka státního rozpočtu dále obsahuje velké množství malých příjmových položek, které jsme v **Grafech 1** agregovali do kategorie „Ostatní.“ Největší z těchto příjmů ilustruje **Graf 4**.

Výrazný nárůst evidujeme u daně z hazardu, kterou odvádějí provozovatelé loterií, kurzových sázek nebo technických her. Součástí konsolidačního balíčku pro rok 2024 je navýšení sazeb pro kurzové sázky, živé hry či tomboly z 23 % na 30 %, a také změna v rozpočtovém určení této daně.²⁵ Ve výsledku mají výnosy daně zhazardu pro státní rozpočet narůst o výrazných 137 % oproti roku 2019 (+ 6,8 mld. Kč).

Máme za to, že Poslaneckou sněmovnou schválený státní rozpočet na rok 2024 nezohledňuje změny v konsolidačním balíčku v rámci sněmovního vyjednávání. Počítá tedy s nižším než schváleným podílem státního rozpočtu v rámci rozpočtového určení příjmových daní a DPH.²⁶ Počítá také s příjmy ve výši 9 miliard Kč z výnosu daně z nemovitých věcí, který nakonec půjde zcela do rozpočtů obcí (ale zde jej stejně jako ve schváleném rozpočtu zobrazujeme jako příjem státního rozpočtu). Tyto dvě změny v konsolidačním balíčku byly navrženy tak, aby dohromady neměly vliv na celkové příjmy státního rozpočtu. V analyzovaných datech jsou výnosy daně z nemovitých věcí (pro rok 2024 plánované, ale nakonec nerealizované) i výnosy daně z nabytí nemovitých věcí (zrušené od roku 2021) evidovány jako stejná rozpočtová položka, a proto je v **Grafu 4** také uvádíme jako jednu kategorii.

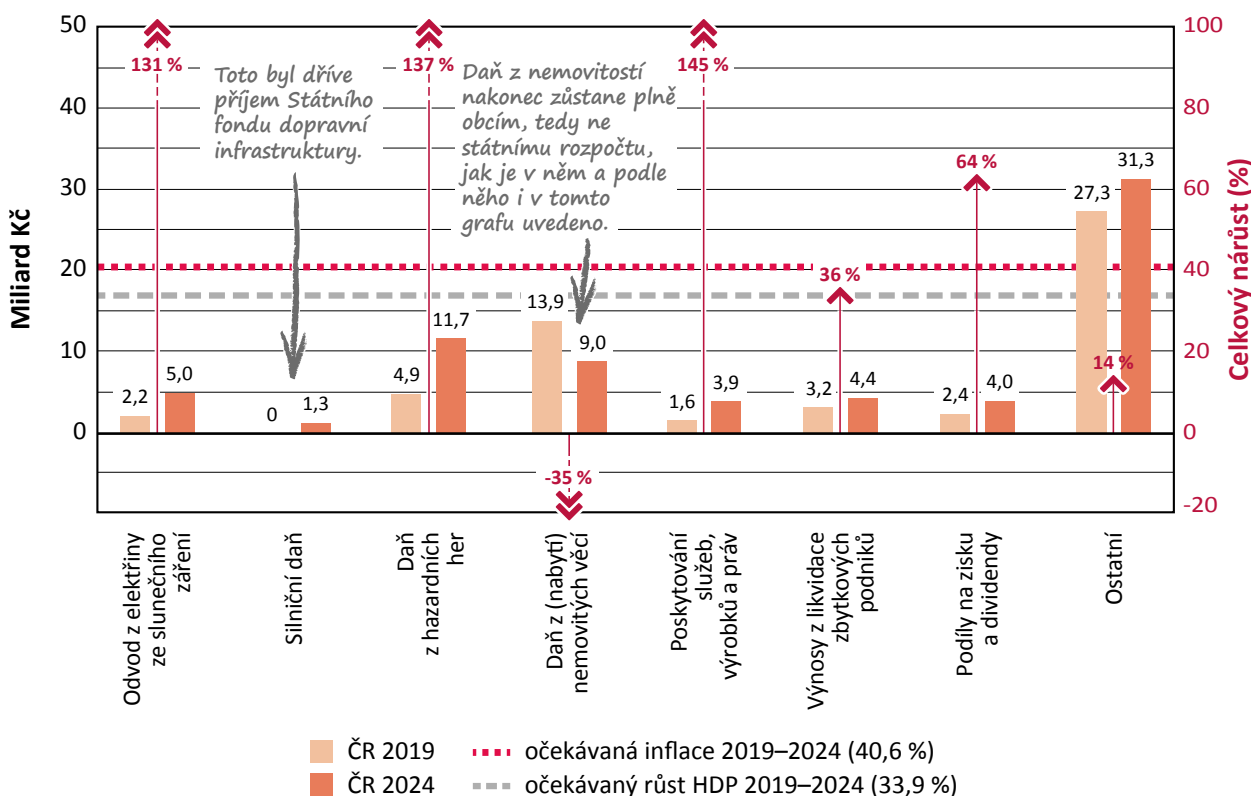
Do roku 2024 byl výnos silniční daně (od roku 2022 výrazně omezené) plně příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury, ale v rámci konsolidačního balíčku přešel plně pod státní rozpočet jako jeho příjem.²⁷ To zvýšilo příjmy státního rozpočtu, ale na veřejné rozpočty to žádný dopad nemělo.

²⁴ Zdroj: Diesel and Gas Taxes in Europe, Tax Foundation. Dostupné [online](#).

²⁵ Zdroj: Konsolidační balíček, psp.cz. Dostupné [online](#).

²⁶ Tento fakt bereme v potaz při dopočítávání celostátního výnosu příjmových daní v Grafech A2b a A2c.

²⁷ Příjem Státního fondu dopravní infrastruktury představuje také 9,1 % výnosu spotřební daně z minerálních olejů.

Graf 4: Nárůst příjmů v kategorii „Ostatní“ mezi lety 2019 a 2024 (v %)

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu. Hodnoty celkového nárůstu jsou šipkami ilustrovány i u položek, které rostou o více než 100 % nebo naopak klesají.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny

3. Struktura příjmů státního rozpočtu

Tabulka 1 ve zkratce shrnuje naše hlavní zjištění, tedy nárůst příjmů státního rozpočtu mezi lety 2019 a 2024 při rozdělení do osmi základních kategorií. Zároveň ilustrujeme, jak se nárůsty těchto kategorií mají k nárůstu nominálního HDP (33,9 %) a cenové hladiny (40,6 %).

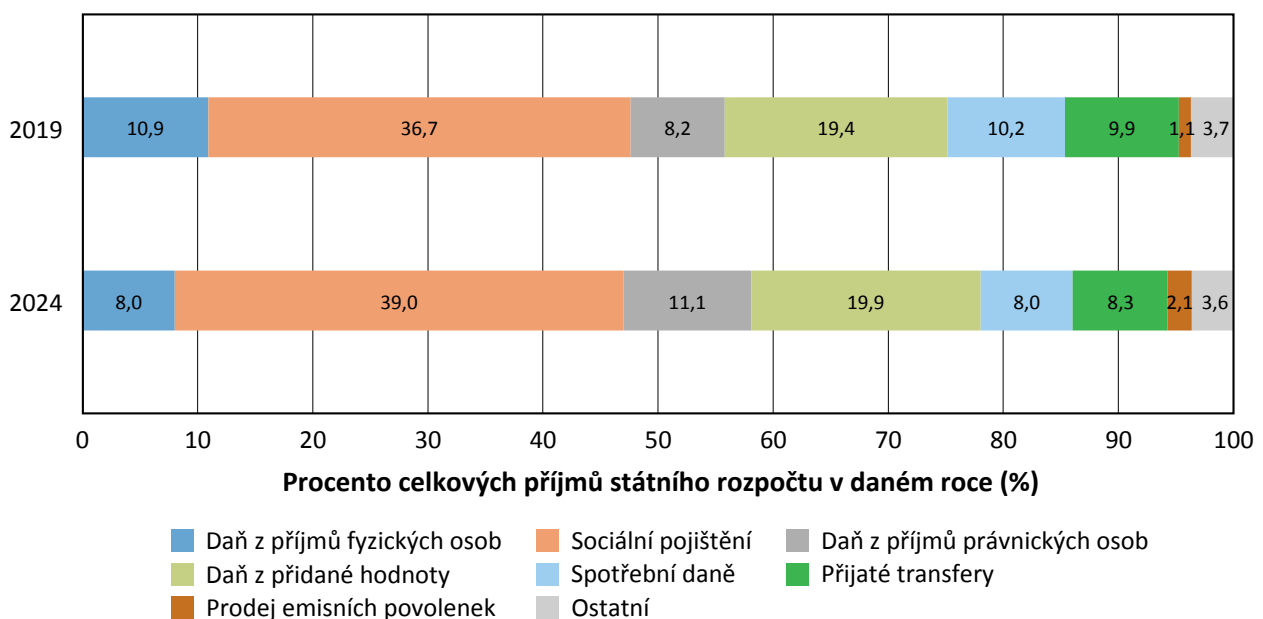
Tabulka 1: Nárůst příjmů státního rozpočtu oproti inflaci a HDP

	Nárůst 2019–2024 (%)	Nárůst oproti inflaci (+40,6 %)	Nárůst oproti HDP (+33,9 %)
Daň z příjmů fyzických osob	-5	---	---
Sociální pojištění	37	0	0
Daň z příjmů právnických osob	74	+++	+++
Daň z přidané hodnoty	33	-	0
Spotřební daně	1	---	---
Přijaté transfery	8	---	--
Prodej emisních povolenek	153	+++	+++
Ostatní	27	-	-

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu. Legenda: o rozdíl oproti inflaci či HDP menší než 5 procentních bodů (p.b.); +/- rozdíl o +/- 5 až 15 p.b.; +/- rozdíl o 15 až 30 p.b.; +++/--- rozdíl nad 30 p.b.

Strukturu příjmů státního rozpočtu v letech 2019 a 2024 v procentuálním vyjádření srovnává **Graf 5**. Nejvíce poklesl podíl daně z příjmů fyzických osob (z 10,9 % na 8 %) a spotřebních daní (z 10,2 % na 8 %), a naopak nejvíce narostl podíl příjmů z odvodů na sociální pojištění (z 36,7 % na 39 %) a daně z příjmů právnických osob (z 8,2 % na 11,1 %).

Graf 5: Struktura příjmů státního rozpočtu v letech 2019 a 2024 (v %)

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu (bez přebytku důchodového účtu).

Zdroj dat: Monitor státní pokladny

4. Diskuze změn daně z příjmů fyzických osob a spotřebních daní

Naše zjištění o vývoji příjmů státního rozpočtu posledních pěti let mohou přispět k odborné diskuzi o veřejných financích, včetně úvah o zásadnějších daňových reformách směřujících ke změně daňového mixu nebo ke změnám ve způsobu přípravy státního rozpočtu a kvality přípravy nové regulace obecně. Některé takové úvahy nabízíme v této sekci.

Příjmy z daně z příjmů fyzických osob budou v roce 2024 nominálně na podobné úrovni, jako byly v roce 2019. Bude to navzdory 40,6% nárůstu spotřebitelských cen, 33,9% nárůstu nominálního HDP a 33,3% nárůstu objemu mezd a platů v ekonomice. Reálná hodnota příjmů z výběru daně z příjmů fyzických osob bude v roce 2024 o více než třetinu nižší než v roce 2019. Výrazně také poklesne podíl celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob na HDP z 3,7 % na pouhých 2,5 % HDP.

Příjmy z daně z příjmů fyzických osob stagnují především v důsledku změn zákonů. Do nižšího výnosu daně z příjmů fyzických osob se zásadně promítlo její snížení v rámci tzv. zrušení superhrubé mzdy, navýšení slevy na poplatníka a zavedení paušální daně pro osoby samostatně výdělečně činné od roku 2021.²⁸ Bez těchto změn by výnos daně z příjmů fyzických osob procentuálně narostl zřejmě podobně jako u sociálního pojištění (které rostlo o 37 % a 205 mld. Kč), protože oba tyto odvody jsou do velké míry stanoveny procentem z příjmů fyzických osob.

Podobně jako daň z příjmů fyzických osob nominálně stagnuje také výnos spotřebních daní. Připomeňme, že spotřební daně jsou především daněmi ze spotřeby, která škodí zdraví nebo životnímu prostředí. Jsou uvalovány na zboží, služby a činnosti, které mají výrazně negativní sociální, zdravotní a další dopady, z nichž mnohé vyvolávají potřebu dalších veřejných výdajů (např. tabákové výrobky → kouření → dopady na zdraví → vyšší veřejné zdravotní výdaje; pohonné hmoty → emise a opotřebení silniční infrastruktury → potřeba veřejných výdajů na snižování negativních dopadů).

Spotřební daně jsou ve většině případů stanoveny jako korunová částka **za objem prodaného zboží, a nikoliv jako procento z prodejní ceny** (například je zdaněn objem alkoholu, litry pohonných hmot). Parametry fixních spotřebních daní nejsou automaticky valorizovány ve vazbě na inflaci nebo na výkon ekonomiky. Do výběru těchto daní se tak inflační nárůst cen přímo nepromítá, pouze sekundárně skrze případné cenové dopady na spotřebu.

Příjem státního rozpočtu ze spotřebních daní se pro rok 2024 očekává na podobné úrovni jako v roce 2019, tedy má nominálně stagnovat. To představuje výrazný pokles výnosu nejen v reálné hodnotě, ale i jako podíl na HDP nebo podíl v celkovém objemu příjmů veřejných rozpočtů. Hlavní příčinou stagnace výnosu spotřebních daní je, že zákonné změny parametrů těchto daní za vývojem ekonomiky v letech 2019–2024 výrazně zaostaly. Ke stagnaci dochází navzdory některým krokům pro zvýšení tohoto výběru, jako je uvalení spotřební daně na zahřívávané tabákové výrobky od roku 2024.

²⁸ KALÍŠKOVÁ, Klára; MÜNICH, Daniel a ŠOLTÉS, Michal. *Pracovně motivační dopady návrhů daňových změn na zaměstnance*. IDEA, 2023. Dostupné [online](#).

PROKOP, Daniel; KALÍŠKOVÁ, Klára; ŠOLTÉS, Michal; MÜNICH, Daniel a OSTRÝ, Michal. *Jak zachránit státní rozpočet a napravit nedostatky v danění příjmů?* IDEA a PAQ, 2023. Dostupné [online](#).

JURAJDA, Štěpán; KALÍŠKOVÁ, Klára; PROKOP, Daniel a ŠOLTÉS, Michal. *Návrh reformy zdanění zaměstnanců: Jak ulevit nízkopříjmovým a pomoci spotřebě za polovinu veřejných výdajů*. IDEA, 2023. Dostupné [online](#).

Inflace i růst HDP mezi roky 2019–2024 tedy výrazně převýšily tempo zvyšování parametrů spotřebních daní. **Například výše spotřební daně na benzín bude v roce 2024 nominálně stejná, jako byla v roce 2010. Výše spotřební daně na naftu v roce 2024 bude nominálně stejná jako v roce 2004.**

Při současném nastavení daní tedy platí, že výnosy ze zdanění práce rostou s vývojem inflace a nominálních příjmů automaticky na rozdíl například od zdanění alkoholu, k jehož navýšení je potřeba změna zákona (což obnáší velmi zdlouhavý schvalovací proces v Parlamentu, do kterého často silně vstupují úzké zájmové skupiny).

Nabízí se řečnické otázky: Zaprvé, odpovídá výše a struktura spotřebních daní ekonomickým konceptům tzv. optimálního zdanění? Zadruhé, nemělo by smysl zavést u některých spotřebních daní systém automatického navyšování, například podle vývoje inflace či mezd? Částečně jde tímto směrem konsolidační balíček pro rok 2024, který u spotřební daně z lihu a z tabákových výrobků počítá s každoročním navyšováním až do roku 2026, respektive 2027. Zatřetí, je nízké zdanění pohonných hmot v ČR v souladu s celoevropskými, potažmo celosvětovými snahami o snižování emisí skleníkových plynů?

Pro zodpovězení těchto otázek, stejně tak jako pro vyhodnocení dopadů dosavadních i zvažovaných úprav daňového systému, je důležité vycházet z relevantních informací a analýz. Takové analýzy by měly vycházet z detailnějších dat, než jaká jsme měli z veřejně dostupných zdrojů k dispozici pro tuto studii, a měly by také pečlivě rozlišovat mezi dopady změn daňových sazeb, změn chování a změn v ekonomice včetně inflačních nárůstů. Vyšší než dosavadní kvalita a podrobnost analýz příjmů veřejných rozpočtů může přispět k informovanější diskuzi o příjmech státního rozpočtu a snad také k cíleněji nastavenému daňovému systému.

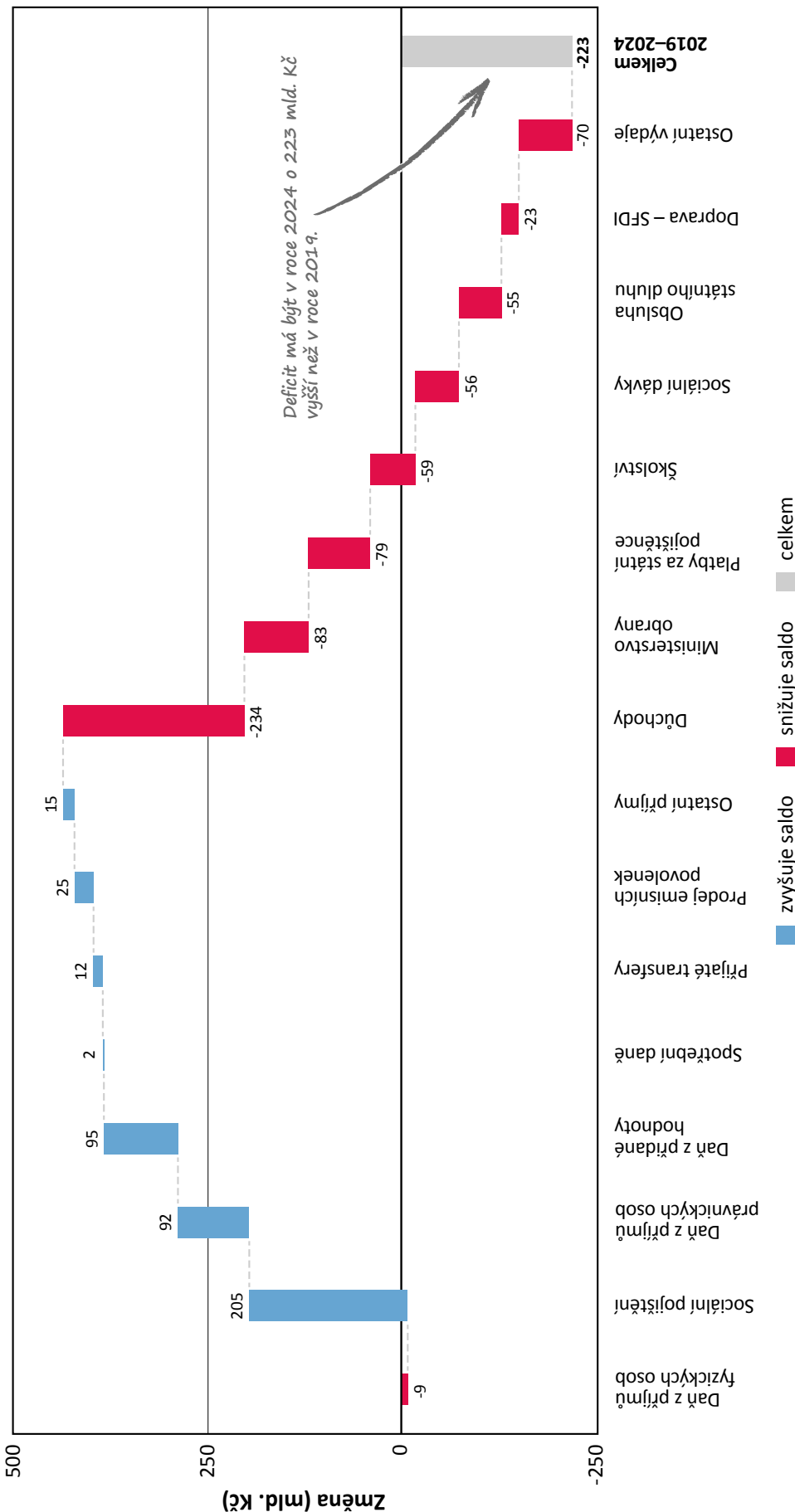
5. Příjmy a výdaje státního rozpočtu

Tato studie mapuje pouze vývoj příjmů státního rozpočtu mezi roky 2019–2024. Navazuje však na studii (studie IDEA 15/2023), která podobně zmapovala změny objemu a struktury výdajů státního rozpočtu v tom samém období. Rozdíl ve změnách příjmů a výdajů mezi roky 2019 a 2024 pak představuje změnu ročního deficitu státního rozpočtu mezi uvedenými roky. Zatímco v roce 2019 byl deficit 28,5 mld. Kč, v roce 2024 má být 252 mld. Kč. Výrazný nárůst deficitu státního rozpočtu byl přirozeně způsoben výrazně vyšším nárůstem výdajů státního rozpočtu, než byl nárůst jeho příjmů. Tuto skutečnost ilustruje

kaskádový **Graf 6**. Nárůst příjmů státního rozpočtu je schopen pokrýt pouze část nárůstu výdajů; například, jak je zobrazeno v grafu, pouze dodatečné výdaje na důchody, armádu, zdravotnictví a částečně regionální školství, ale už ne na sociální dávky, obsluhu státního dluhu nebo investice do dopravy. Tato interpretace – a to, které nárůsty výdajů jsou, či nejsou pokryty nárůstem příjmů – je samozřejmě zjednodušující vzhledem k arbitrárnosti pořadí výdajových položek v **Grafu 6**.

Extrémně velká inflační vlna v letech 2022–2023 však velmi snižuje vypovídající schopnost nominálních hodnot. Proto **Graf 7** ukazuje změny struktury příjmů a výdajů státního rozpočtu v reálných hodnotách (tj. v cenách roku 2019). Z grafu je patrné, že reálná hodnota většiny příjmových položek klesala a klíčové výdaje naopak reálně rostly, čímž přispívaly k prohlubování deficitu. Celkový obrázek „zachraňují“ výdaje, které jsme v minulé studii řadili do kategorie Ostatní. Ty nominálně rostly pouze o 13 %, a tedy se jejich reálná hodnota snížila o 109 mld. Kč v cenách roku 2019.

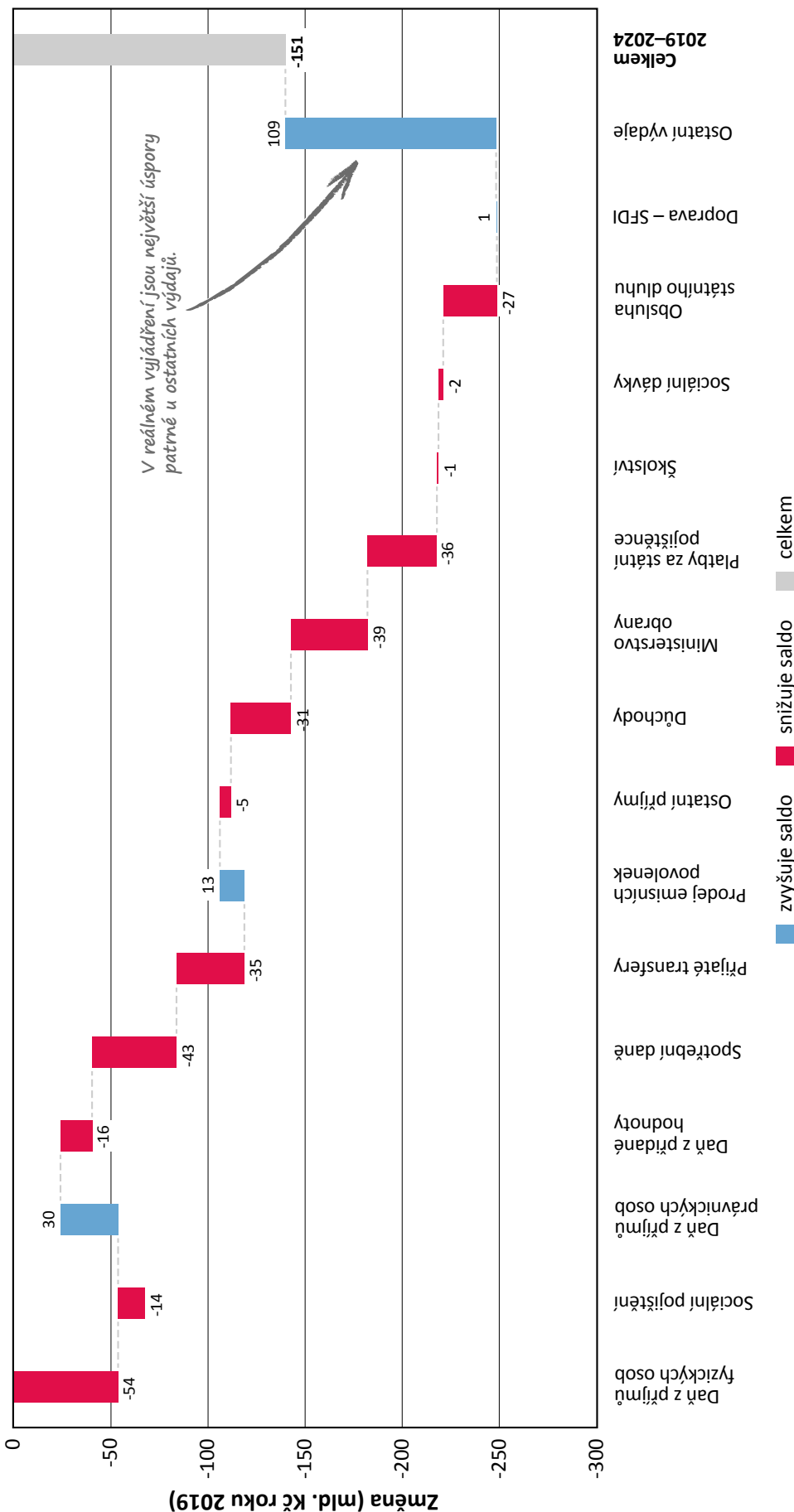
Graf 6: Prohloubení deficitu státního rozpočtu 2019 a 2024

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu (bez přebytku důchodového účtu).

Zdroj dat: Monitor státní pokladny

Graf 7: Prohloubení deficitu státního rozpočtu 2019 a 2024 (reálné změny po očištění o inflaci)

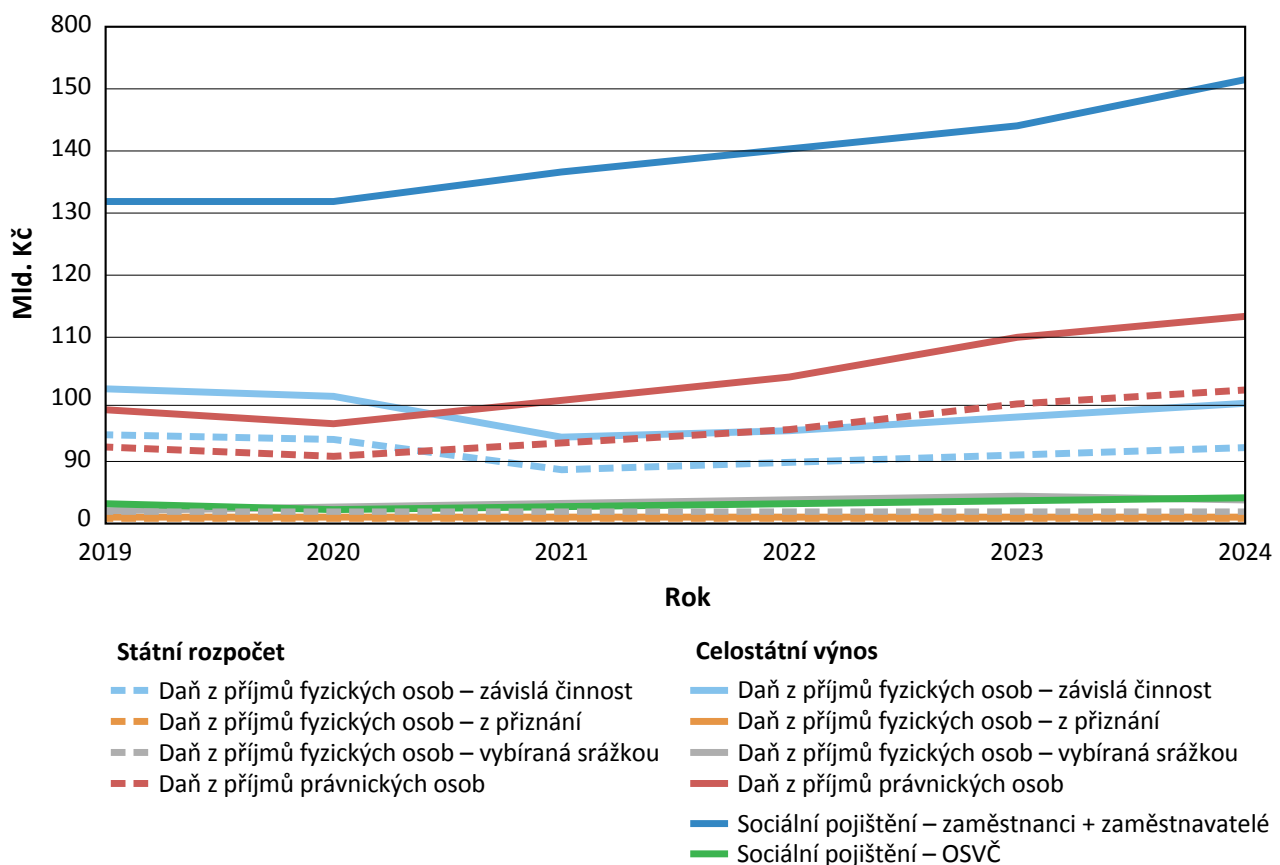

Pozn: Údaje za rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu, údaje za rok 2019 odpovídají skutečným příjmům státního rozpočtu (bez přebytku důchodového účtu).
Zdroj dat: Monitor státní pokladny

Příloha

Hodnoty v **Grafech A2b** a **A2c** pro rok 2023 odpovídají skutečným příjmům do 30. 11. 2023 (tato data byla v Monitoru státní pokladny nejnovější dostupná k 10. 1. 2024) a našemu odhadu pro prosinec 2023.²⁹ Dopočet celostátních výnosů činíme na základě podílů v rozpočtovém určení daní. Pro rok 2024 používáme podíly, se kterými pracoval státní rozpočet schválený vládou. Tyto podíly se od těch finálně přijatých mírně liší z důvodu změn v konsolidačním balíčku, jak vysvětlujeme v Sekci 2.3.

Graf A2b: Celostátní a rozpočtové výnosy daní z příjmů a sociálního pojištění, 2019–2024

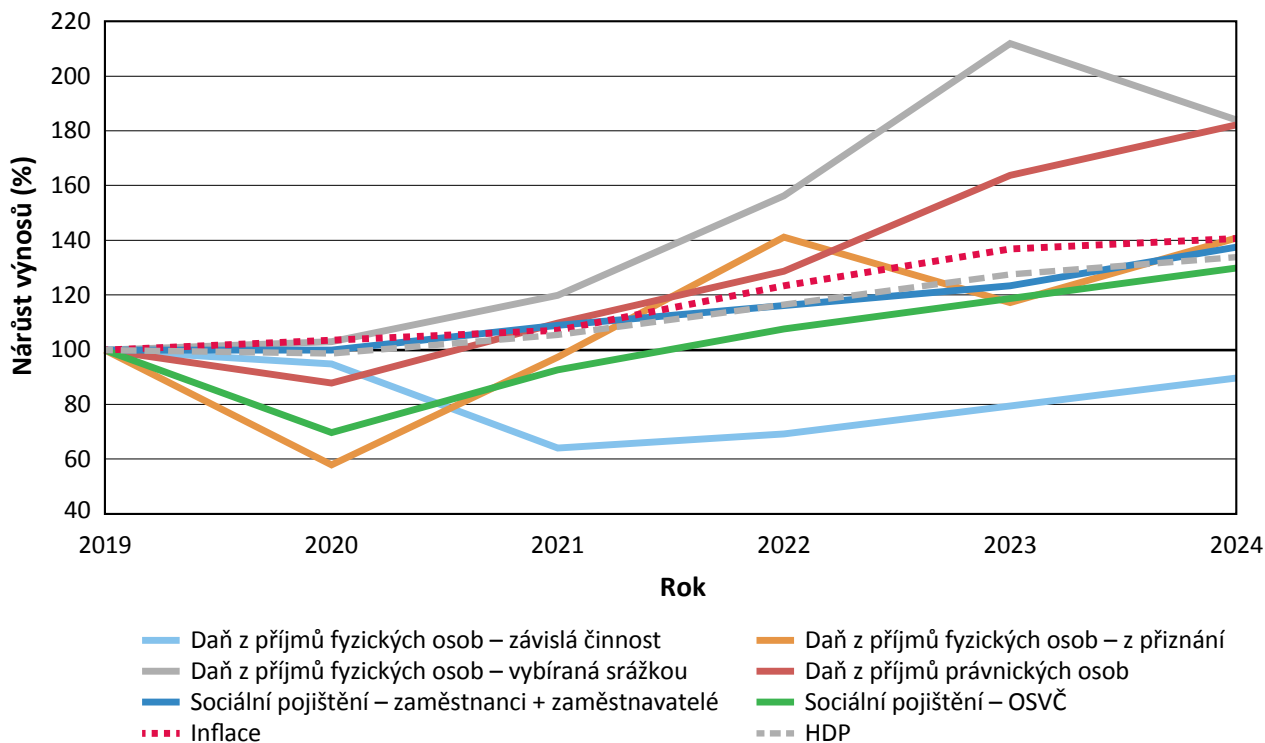

Pozn: Výnosy pro rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu. Výnosy pro rok 2023 odhadnuty ze skutečných výnosů do 30. 11. 2023. Pro roky 2019–2022 se jedná o skutečné hodnoty.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, výpočty autorů dle rozpočtového určení daní.

²⁹ Pro prosinec 2023 odhadujeme stejný nárůst příjmů jako v listopadu, v případě odvodů ze zaměstnání navíc upravený o rozdílný počet pracovních dnů v říjnu a listopadu. Alternativně bychom mohli použít informace pro rok 2023 z návrhu státního rozpočtu pro rok 2023, podobně jako v naší studii IDEA z listopadu 2023 „Analýza výdajů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019“. Dnes již ale víme, že se návrh státního rozpočtu 2023 liší od skutečnosti roku 2023 například tím, že rozpočet předpokládá vyšší výběr mimořádné daně z neočekávaných zisků nebo nižší výběr daně z přidané hodnoty. Každopádně tato diskuze se týká jen roku 2023; pro roky 2019 až 2022 používáme data o skutečnosti a pro rok 2024 používáme návrh státního rozpočtu pro rok 2024.

Graf A2c: Nárůst celostátních výnosů z příjmových daní a sociálního pojištění, 2019–2024 (v %)

Pozn: Výnosy pro rok 2024 odpovídají schválenému státnímu rozpočtu. Výnosy pro rok 2023 odhadnuty ze skutečných výnosů do 30. 11. 2023. Pro nominální HDP a inflaci v letech 2023 a 2024 použity odhady z rozpočtové dokumentace. Pro roky 2019–2022 se jedná o skutečné hodnoty.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, výpočty autorů dle rozpočtového určení daní, rozpočtová dokumentace.

Předchozí studie IDEA

2023

Analýza výdajů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019. Petr Janský, Daniel Kolář, listopad 2023 [↗](#)

Přijímačky na střední školy: promyšlený mechanismus nebo velká národní loterie? Tomáš Protivínský, říjen 2023 [↗](#)

Máme příliš mnoho vysokoškoláků? Co lze vyčíst z celoživotních mzdových profilů. Taras Hrendash, Štěpán Jurajda, Daniel Münich, Pavla Doleželová, Pavel Mrázek, listopad 2023 [↗](#)

Platy učitelů v roce 2022 a výhled: cesta z propasti a zase zpět. Daniel Münich, Vladimír Smolka, září 2023 [↗](#)

Dopady exekucí a nezaměstnanosti na podporu krajní pravice, levice a populismu v České republice v letech 2001–2017. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, Lucie Zapletalová, září 2023 [↗](#)

Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti 2020–2023. Petr Janský, Daniel Kolář, Marek Šedivý, červenec 2023 [↗](#)

Platy ředitelů škol: dlouho ve stínu pozornosti. Václav Korbel, Daniel Münich, Vladimír Smolka, červen 2023 [↗](#)

Rozdíly nákladnosti vysokoškolského výzkumu mezi vědními oblastmi: Jak moc se liší od „KENŮ“ ve výuce? Martin Srholec, červen 2023 [↗](#)

Are Subsidies to Business R&D Effective? Regression Discontinuity Evidence from the TA CR ALFA Programme. Matěj Bajgar, Martin Srholec, květen 2023 [↗](#)

Generace X a Y očima dat: Když byli rodiče mladí jako my. Eva Peňázová, Michal Šoltés, květen 2023 [↗](#)

(Ne)zvyšování sociálních dávek v letech 2012–2023: přehled. Petr Janský, Daniel Kolář, duben 2023 [↗](#)

Snížila by větší bytová výstavba cenový růst nemovitostí v letech 2013–2021? Pravděpodobně ne. Roman Šustek, Lucie Zapletalová, březen 2023 [↗](#)

Vývoj postojů české veřejnosti k válečným uprchlíkům z Ukrajiny. Daniel Münich, Tomáš Protivínský, únor 2023 [↗](#)

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí. Václav Korbel, únor 2023 [↗](#)

Ruce a mozky českých žen stále nevyužity. Jakub Grossmann, Daniel Münich, leden 2023 [↗](#)

2022

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce. Jakub Grossmann, Filip Pertold, Michal Šoltés, Matěj Šarboch, Lucie Zapletalová, listopad 2022 [▶](#)

Nárůst cen energií a zvýšení příspěvku na bydlení v lednu 2022: Pomohlo to? Filip Pertold, Petr Pleticha, září 2022 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2021: vrchol dosažen a co dál? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2022 [▶](#)

Publikační výkonnost panelistů Grantové agentury ČR (2019–2021). Matěj Bajgar, září 2022 [▶](#)

Kompenzace ztráty příjmů v pandemii covid-19: vítězové a poražení. Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2022 [▶](#)

Rozdíly v přísnosti známkování žáků a dopady na vzdělanostní aspirace. Daniel Münich, Tomáš Protivínský, červen 2022 [▶](#)

Chudoba a sociální dávky v sociálně vyloučených lokalitách. Miroslava Federičová, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, červen 2022 [▶](#)

Dlouhodobá dědictví osvobození Sudet Rudou a americkou armádou. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, květen 2022 [▶](#)

Odchody z učitelské profese v Evropě. Miroslava Federičová, Filip Pertold, březen 2022 [▶](#)

Intenzita používání vyučovacích metod u učitelů a jejich vztah s výsledky vzdělávání. Václav Korbel, březen 2022 [▶](#)

Spočítali jsme za vás: Dopady zrušení superhrubé mzdy, snížení odvodů na sociální pojištění a zavedení daňových prázdnin. Klára Kalíšková, Michal Šoltés, leden 2022 [▶](#)

Nárůst o 395 miliard Kč oproti roku 2019: Kam směřoval první návrh výdajů státního rozpočtu na rok 2022. Daniel Kolář, Petr Janský, leden 2022 [▶](#)

Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik? Daniel Bartušek, Petr Bouchal, Petr Janský, leden 2022 [▶](#)

Nemocenské pojištění: co způsobilo zavedení karenční doby? Jakub Grossmann, Lucie Zapletalová, leden 2022 [▶](#)

2021

Standardní granty GA ČR a publikační výkonnost vědců: Kontrafaktuální analýza projektů udělených v letech 2005–2014. Matěj Bajgar, říjen 2021 [▶](#)

Jaké změny v rodinné politice slibují volební programy politických stran? Shrnutí a rozbory. Michal Ostrý, Filip Pertold, září 2021 [▶](#)

Finanční podpora vysokoškolských studentů v České republice: Rekonstrukce systému nutná. Daniel Münich, Otakar Kořínek, září 2021 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2020: Usne Česko na vavřínech? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2021 [▶](#)

Maminka nebo školka? Dopady prodloužení čerpání rodičovského příspěvku na budoucí vzdělání a pracovní uplatnění dětí. Alena Bičáková, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2021 [▶](#)

Zásah nutný: dopady budoucího ekonomického vývoje a pandemických opatření na příjmy a výdaje systému veřejného zdravotního pojištění. Lucie Bryndová, Lenka Šlegerová, červen 2021 [▶](#)

Kdo v první vlně pandemie zachránil zaměstnance? Analýza čerpání podpory programu Antivirus B. Štěpán Jurajda, Pavla Doleželová, Lucie Zapletalová, duben 2021 [▶](#)

Práce z domova: možnost, nebo nutnost? Jakub Grossmann, Václav Korbel, Daniel Münich, březen 2021 [▶](#)

Výluka prezenční výuky během pandemie covid-19: odhad neviditelných ekonomických ztrát. Ole Jann, Daniel Münich, Lucie Zapletalová, duben 2021 [▶](#)

Společenský status učňovského vzdělávání v České republice: vývoj posledních 15 let a srovnání se zahraničím. Václav Korbel, Daniel Münich, únor 2021 [▶](#)

Studie z předchozích let jsou k dispozici na:

<https://idea.cerge-ei.cz/vystupy/studie>

Unikátní Ph.D. program v srdci Evropy

Ph.D. program Ekonomie a ekonometrie

PŘIJÍMÁME
I TALENTOVANÉ
BAKALÁŘE

NEPLATÍTE
ŠKOLNÉ

- Unikátní Ph.D. program vytvořený podle vzoru předních světových univerzit akreditovaný Univerzitou Karlovou
- Po 2 letech studia americký magisterský diplom
- Studium není zpoplatněné, finanční podpora studentů 1.–5. ročníku
- Podpora kariérního rozvoje, pracovní příležitosti po celém světě
- Vysoce hodnocená výzkumná instituce
- Mezinárodní prostředí
- Výuka v centru Prahy, 5 minut chůze od Václavského náměstí

www.cerge-ei.cz/phd

Brána do světa aplikovaného výzkumu

Magisterský program Ekonomický výzkum

VÝUKA JE
V ANGLIČTINĚ

NEPLATÍTE
ŠKOLNÉ

- Intenzivní dvouletý program akreditovaný Univerzitou Karlovou
- Zaměření na datovou analýzu
- Studium inflace, cen akcií, historie úvěrů, trendů na Twitteru a pracovních trhů pomocí sjednocené metodiky, hodnocení politik na základě vědeckých poznatků
- Individuální přístup zaručený malým počtem přijatých studentů
- Mezinárodní prostředí
- Učitelé zapojení do veřejné debaty a ovlivňování tvorby veřejné politiky
- Výuka v centru Prahy, 5 minut chůze od Václavského náměstí

www.cerge-ei.cz/maer

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy, CERGE.

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education.

Analýza příjmů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019

Studie 1/2024

© Petr Janský, Daniel Kolář

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2024

ISBN: 978-80-7344-705-2

Zaujala vás tato studie?

Podpořte nezávislý akademický výzkum
dopadů veřejných politik ČR
a přispějte na naši činnost,
abychom mohli napsat další.

IDEA se v rámci Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences participates in the Strategy AV21 activities

Analýza příjmů státního rozpočtu 2024 ve světle předkrizového roku 2019

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je think-tank Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i. (NHÚ – angl. zkratka EI) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (anglická zkratka CERGE).

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na

idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is a think tank at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences and is led by its founder, Prof. Jan Švejnar. The Economics Institute (EI) of the Czech Academy of Sciences forms part of a joint workplace, CERGE-EI, together with the Center for Economic Research and Graduate Education of the Charles University (CERGE).

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting

idea@cerge-ei.cz

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

<http://idea.cerge-ei.cz>